

תהלים (28)

שכתוב (שמואל כד. י): "ואמר להרגך ותחס עליך", ואף על פי כן התחסד עמו דוד המלך כמה פעמים, והחזיר לו צפחת המים אשר מראשותיו, ואת חנית המלך, כמו שכתוב (שמואל כ"ו): "וגם שאול בעצמו הודה על כל זה כי הוא מתנהג בדרך חסיד וצדיק", וכמו שכתוב (שם יח): "ויאמר אל דוד צדיק אתה ממני וכו'..."
חפץ חיים בספרו "אהבת חסד"

בזכות הצרות והישועה התחזקה אמונתי
וְאָנִי בְּחַסְדְּךָ בְּטַחְתִּי יִגַּל לְבִי בִישׁוּעַתְךָ אֲשִׁירָה לַה' פִּי
גָּמַל עָלַי (יג. ו.)

יש שני אופני הודאה להקב"ה: יש מי שנותן שבח והודאה להקב"ה על שניצל מהצער, ואם כן, לא תגדל שמחתו יותר משאם לא היה לו צער כלל. אבל יש מי שאדרבה, על ידי הצער יכול לשבח את הקב"ה, כמו שאמרו (שבת יג.): מי כתב מגילת תענית? חנניא וסיעתו, שהם מחבבים את הצרות, ופירש רש"י: שנגאלין מהן, והנס חביב עליהן להזכירו לשבחו של הקב"ה.

בית הלוי "פרשת בשלח"

הִשְׁחִיתוּ הַתְּעִיבוּ עֲלֵיָהָ אֵין עֲשָׂה טוֹב. ה' מְשָׁמִים הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם לְרֹאוֹת הַיֵּשׁ מִשְׁפִּיל דָּרָשׁ אֶת אֱלוֹקִים. הַפֶּל סָר יַחְדָּו נֶאֱלָחוּ אֵין עֲשָׂה טוֹב אֵין גַּם אָתָד.
 (יד. א-ג)

דהיינו הרשעים השחיתו התעייבו ואין בהם עושה טובות לבני אדם, ועדיין "משמים השקיף", לראות שמא אף שאינם עושים טוב עם בני אדם, בכל זאת הם טובים לשמים, מאמינים בה' ומקיימים את מצוותיו, אך למרבה הצער מתברר ש"הפל סר יחדו נאלחו אין עשה טוב", עם בני אדם, "אין גם אָתָד", וגם אינם מאמינים בה' אחד.

הִשְׁחִיתוּ הַתְּעִיבוּ עֲלֵיָהָ אֵין עֲשָׂה טוֹב. ה' מְשָׁמִים הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם לְרֹאוֹת הַיֵּשׁ מִשְׁפִּיל דָּרָשׁ אֶת אֱלוֹקִים. (יד. א-ב)

המבחן לדעת האם האדם לומד תורה לשמה, או רק בשביל שהיא שכלית כשאר חכמות, הוא כאשר מתבוננים לראות כיצד הוא מגדל את בניו: אם הוא לומד תורה לשמה, בודאי יגדל גם את צאצאיו על ברכי התורה ויראת ה' אבל אם לומד תורה כאשר חכמות שכליות, לא בהכרח ישגיח שגם בניו יהיו לומדי תורה ויראי ה', ואפשר שיבחר עבורם חכמות אחרות. הוא שאמר הכתוב: "ה' משמים השקיף על בני אדם", על בניו של אדם וזאת בכדי "לראות היש משפיל דרש את אלוקים", בתורה שלומד.

חתם סופר

השמחה הגלויה, על ישועה בזכות ולא בחסד
וְאָנִי בְּחַסְדְּךָ בְּטַחְתִּי יִגַּל לְבִי בִישׁוּעַתְךָ אֲשִׁירָה לַה' פִּי
גָּמַל עָלַי (יג. ו.)

דוד המלך אומר להקב"ה: תמיד אני שמח בישועתך, אבל אם אני זוכה לישועתך בתורת 'חסד', ולא בשביל מעשי הטובים, אז רק "יגל לבי", אני שמח שמחה פנימית, אך אינני מזמר בקול, מכיון שקיבלתיה בחסד ולא בזכות. אבל "אשירה לה'", מתי אשמח ואשיר ואראה את שמחתי לעין כל? "פי גמל עלי", כאשר אזכה לחסדך בתגמול על מעשי.

ספר "כמוצא שלל רב תהלים", בשם "בינה לעיתים"

אשירה לה', כי בטוח אני שחסדך הוא טוב מוחלט
וְאָנִי בְּחַסְדְּךָ בְּטַחְתִּי יִגַּל לְבִי בִישׁוּעַתְךָ אֲשִׁירָה לַה' פִּי
גָּמַל עָלַי (יג. ו.)

האדם הוא קצר עינים ואין בכוחו לראות מהו הטוב שלפניו, כפי שיש לפרש בפסוק (להלן לג. ז) "פִּנְס פְּנֵד מִי הַיָּם נִתֵן פְּאֲצֵרוֹת תְּהוֹמוֹת: שלפעמים באוצר שהאדם ישמח עליו, טמון חלילה תהום רבה. אולי אני, אומר דוך המלך, בחסדך בטחתי, בטוח אני שאין שום רמאות בחסדך, ולא רק עתה אלא גם בעתיד אני יודע ש"יגל לבי בישועתך", על כן "אשירה לה'", כבר בעת ש"גמל עלי" *ספר "כמוצא שלל רב תהלים"*

וְאָנִי בְּחַסְדְּךָ בְּטַחְתִּי יִגַּל לְבִי בִישׁוּעַתְךָ אֲשִׁירָה לַה' פִּי
גָּמַל עָלַי (יג. ו.)

מובא במדרש קהלת (רפ"ז): כתיב (שמואל א' כח. ג): שמואל מת, וסמך ליה ואיש במעון ומעשהו בכרמל (שם כח. ב). אמר הקב"ה: הכל צווחין וטופחין על מיתתו של צדיק והרשע הזה יושב ועושה מרזחין? ללמדך שכל הכופר בגמילות חסדים כאילו כופר בעיקר. אבל דוד המלך מה היה עושה? היה גומל חסד לכל, אומר כן אפילו הורג או נהרג, או רודף או נרדף, גומל חסד אני לו כמו לצדיק. הדא הוא דכתיב: "וְאָנִי בְּחַסְדְּךָ בְּטַחְתִּי יִגַּל לְבִי בִישׁוּעַתְךָ אֲשִׁירָה לַה' פִּי גָּמַל עָלַי (יג. ו.)". ואין כוונת המדרש על רודף בעת הרדיפה להרוג את חבירו שהיה דוד גומל עמו חסד, אחרי שהתירה התורה אז את דמו. ועוד, מאי רבותא דנרדף דקאמר המדרש? אלא נראה שכוונת דוד המלך היתה נגד מה שאמר נבל הכרמלי (שמואל י. יא): "היום רבו עבדים המתפרצים איש מפני אדונו ולקחתי את לחמי ואת מימי וכו', ונתתי לאנשים וכו'". על כן אמר דוד: אני אינני מתנהג כן, אלא אני גומל חסד אפילו לעבד שנרדף, וכן לאדונו הרודפו. אי נמי, מה שאמר רודף, רמז לשאול, שהיה רודפו, והיה מותר להרגו, וכמו שאמרו חז"ל על מה

וְדַבֵּר אִמְת בְּלִבְבוֹ. לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ. (טו. ב-ג)

יש לפרש סמיכות הפסוקים כך: אנשים רבים אינם מתפללים ממעמקי הלב, אלא רק מתוך ההרגל, ועל כך אומרים בדרך הלצה: כי כל פה לך יודה, שהפה מודה מעצמו, אך הלב חושב מחשבות זרות. אולם כאן הכתוב אינו כן, אלא הוא "וְדַבֵּר אִמְת בְּלִבְבוֹ", שהתורה והתפילה אינו רק על שפתיו, אלא גם בלבבו, ואם כן "לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ", תפילתו אינה רק מצד ההרגל אלא פיו ולבו שווים. ספר "כמוצא שלל רב, תהלים"

המלוה בריבית, מבזה תלמידי חכמים.

וְאֵת יְרָאֵי ה' יִכְבֵּד נִשְׁבַּע לְהִרְעוֹ וְלֹא יָמַר. כִּסְפוֹ לֹא נִתַּן בְּנִשְׁוֹף. (טו. ד)

מה הקשר בין איסור ריבית למצות לכבד את יראי ה'? יש לומר: אמרו חז"ל (שבת קיט:): כל המבזה תלמידי חכמים, אין רפואה למכתו, ופירש הב"ח, על פי מה שאמרו (כתובות קיא), שתחיית המתים תהיה על ידי תורה, ולכן המבזה ת"ח אין רפואה למכתו, שלא יעמוד בתחיית המתים. והנה ב"ילקוט שמעוני" (יחזקאל. רמז שעה) מסופר: מתים שהחיה יחזקאל שישים רבוא, וכולם עמדו על רגליהם, חוץ מאיש אחד, א"ל הנביא: רבון העולמים, מה טיבו של זה האיש? אמרו לו: בנשך נתן ותרבית לקח וחיה לא יחיה. נמצא לפי זה, שמי שמלוה בריבית, שבין כך ובין כך לא יעמוד בתחיית המתים, אינו נזהר מכבוד תלמידי חכמים. ולכן סמך את "כספו לא נתן בנשך", ל "ואת ירא ה' יכבד".

מִי יִתֵּן מְצִיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב ה' שְׁבוֹת עַמּוֹ יִגְל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל. (טו. ז)

צריכים לבקש על הגאולה ולתובעה, כי היא דומה לפעולת שכר שכיר ביומו. ומההוא אם אינו תובע אין לבעל הבית לתת לו, אף בגאולה כן, צריכים אנו לשוב ולתובעה תדיר, עד שנראה בשוב ה' שבות עמו.

חפץ חיים "שיחות"

לִכֵּן שָׂמַח לְבִי וַיִּגְלַל כְּבוֹדֵי אֶף בְּשׂוֹרֵי יִשְׁפֹן לְכַסְחוֹ (טז. ט)
כאן רואים אנו שנפש האדם נקראת 'כבוד', וכן הוא לקמן (פרק נז). "עורה כבודי". והיינו, שהכבוד הוא הקשר הטבעי בין אדם לבוראו. בנפש האדם נטוע הבושה שמחמתה הוא נרתע בטבע ממעשים מגונים. וכן אמרו חז"ל (נדרים כ): "בעבור תהיה יראתו על פניכם" (שמות כ), זו הבושה, ואפילו רשע גדול, עכ"פ יש עדיין מעשים שהוא מתבייש לעשותם, ובזה עדיין יש לו קשר לקדושה ולמקור החיים. לפי זה נבין את המעשה המובא (סהנדרין סד), בנכרית אחת שהיתה חולה ביותר, אמרה: אם תעמוד היא אשה מחוליה תלך ותעבוד לכל עבודה זרה שבעולם. עמדה והלכה לכל עבודה זרה שבעולם. כיון שהגיעה לפעור שאלה לכוזרים במה עובדין לזו וכו', אמרה: מוטב שתחזור ההיא אשה לחוליה ולא תעבוד עבודה זרה בכך. וצ"ע,

למה היה יותר טוב למות מלעבוד דוקא לפעור, אחרי שעברה את כל הע"ז שבעולם? אלא, שבעבודת הפעור שבאה לבטל את מידת הבושה לגמרי, הרי זו מיתה של ממש לנפש הנקראת 'כבוד', וזהו שאמרה: מוטב לחזור לחולי ולמות מיתה טבעית. מלמות מיתה משונה כזו. רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמשון, תהלים"

הלכה: חיוב האב למול את בנו, אם יכול לכתחילה למנות שליח שימול.

כתב השו"ע (יו"ד סי' ר"ס ס"א): מצות עשה לאב למול את בנו. כתב הפסקים ותשובות (אות א'): ואף שמצוה זו מוטלת על האב, מכל מקום יכול לעשות שליח שימולו, כי שלוחו של אדם כמותו, ואין לחוש לדעות שבמילה אינו מועיל שליחות. אכן אם האב יודע למול בעצמו, יש אומרים שאסור להניח אחר שימול, ולדעתם יש בכך משום ביטול מצות עשה. אולם דעת רוב הפוסקים אינו כן.

פסקים ותשובות יו"ד

פתגם: טיפוש, אדם שאין לו שכל והוא משתמש בו.
ספר "שמחלה"

חקירה: שביעית: האיסור על האדם, שלאדם אסור לעבוד בקרקע, או שהאיסור על הקרקע, שאסור שהיא תיעבד. (שו"ת המבי"ט ח"ב סד ומהרי"ט ח"ב נג בדעת התוס' רי"ד: על האדם, מנחת חינוך קיב-א [ב]: על הקרקע)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: גדולה הכנסת אורחים

שאלו להגאון מוילנא: חכמינו אמרו במסכת שבת: גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה. כלום אין מאמר זה תמוה במקצת? אין כאן שום תמיהה, שהרי בקידוש לבנה אנו אומרים: אלמלא לא זכו ישראל להקביל פני אביהם שבשמים אלא פעם אחד בחודש, דיים. ואילו מצות הכנסת אורחים מחייבים יום יום, שעה שעה. ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף קפג)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי וזוירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, סשא בנימין בין קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, מיכאל צירלי בן ג'ולייט אסתר, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'יות בת אליו, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, רבקה בת ליוה, רישרד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, יעקב בן אסתר, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. זרע של קיימא לבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזיל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלה, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה.

